

VET_{MH}

©

TUT+3

Peer Support

PAT - PEER AND TEAM SUPPORT

Co-funded by
the European Union

TUTO3 PAT

RESULTS

RESULTAT NR 1
Utviklet kompetanserammeverk for erfaringskonsulenter (se tekst nedenfor)

RESULTAT NR 2
Utvikle en standardisert opplæringsprofil for erfaringskonsulenter.

RESULTAT NR 3
Validere en standardisert opplæringsprofil for erfaringskonsulenter.

RESULTAT NR 4
Utvikle et metodisk rammeverk for å støtte integreringen av erfaringskonsulenter i psykisk helseteam.

RESULTAT NR 5
Utvikle en MOOC (Massive Open Online Course).

Prosjektet er medfinansiert med støtte fra Europakommisjonen – Erasmus+ Program (EC).

Denne publikasjonen reflekterer kun forfatterens syn. Derfor kan ikke Europakommisjonen bli holdt ansvarlig for noen anvendelse av den informasjonen prosjektet inneholder.

SPESTFIKT OM RESULTAT NR 1

Erfaringskonsulenter: kompetanse- og holdningsrammeverk

Kompetanse

Høgskolen i Innlandet og Erfaringsentrum som norske partnere i prosjektet har ledet arbeidet med å utvikle et kompetanserammeverk for likepersoner innen psykisk helse. Erfaringskonsulenter, med sin unike erfaringskunnskap, tilbyr uvurderlig innsikt og støtte som kan bidra til å forbedre psykiske helsetjenester. Den uformelle karakteren av deres ekspertise fører imidlertid ofte til at de ikke anerkjennes innenfor fagfeltet. Målet om å få dette rammeverket anerkjent på internasjonalt nivå, og dermed legge grunnlaget for europeisk anerkjennelse og bedre ansettelsesmuligheter, er derfor et skritt i retning.

Økosystem

Effekten av å tydeliggjøre og anerkjenne kompetansen til erfaringskonsulenter strekker seg utover enkeltindividene og kommer et større økosystem til gode, inkludert foreninger, opplæringsentre, utdanningsinstitusjoner og institusjoner innen psykisk helsefeltet. Det gir bedre ansettelsesvilkår, anerkjennelse og integrering av erfaringskonsulenter i arbeidsstyrken. I tillegg skaper det presedens for verdien av levd erfaring i forbedringen av psykiske helsetjenester, og fremmer en mer helhetlig og inkluderende tilnærming til behandling av psykiske lidelser. Dette initiativet er et vendepunkt i hvordan erfaringskonsulenter blir sett på og ansatt i Europa og potensielt i hele verden.

Holdninger

Å utvikle et kompetanserammeverk som omfatter kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er nødvendige for erfaringskonsulenter, er et banebrytende forsøk på å formalisere og validere deres rolle i psykiske helsetjenester. Dette rammeverket skal være tilpasningsdyktig og sentrert rundt menneskelig kontakt, som er hjørnesteinen i likepersonsarbeid. Ved å gjøre det mulig å sammenligne kompetansen til tradisjonelle fagpersoner i psykisk helsetjeneste, søker det å bygge bro mellom uformell erfaringskunnskap og formell akademisk kunnskap. Et slikt kompetanserammeverk vil ikke bare heve den profesjonelle statusen til erfaringskonsulenter, men også styrke samarbeidsdynamikken i psykiske helseteam ved å anerkjenne de unike bidragene fra hver enkelt.

Kompetanserammeverk for erfaringskonsulenter som består av 12 kategorier og totalt 63 underpunkter:

01

Oppmuntrer brukere til å spille en aktiv rolle i relasjoner, samarbeid og myndiggjøring

1. Initierer, opprettholder og gjenoppretter kontakt med brukere
2. Rekker ut for å engasjere brukere i hele kontinuumet av bedringsprosessen
3. Viser genuin, betingelsesløs aksept og respekt
4. Gir brukere en gjensidig rolle, slik at de også kan legge til rette for den ansattes tilfriskningsprosess

02

Tilbyr støtte

1. Bekrefter brukeres opplevelser og følelser
2. Formidler håp til brukere om å bli frisk
3. Feirer kollegers innsats og prestasjoner
4. Følger med brukere til aktiviteter og avtaler i lokalsamfunnet når de ber om det

03

Dele erfaringer fra tilfriskning

1. Forteller sin egen og, med tillatelse, andres tilfriskningshistorier for å inspirere til håp
2. Diskuterer pågående personlig innsats for å forbedre helse, velvære og tilfriskning
3. Vet når du skal dele erfaringer og når du skal lytte
4. Beskriver personlige bedringspraksiser og hjelper andre med å finne bedringspraksiser som fungerer for dem

04

Personlig støtte utfra brukernes behov

1. Forstår sine egne personlige verdier og kultur og hvordan disse kan bidra til fordommer, vurderinger og oppfatninger
2. Setter pris på og respekterer den kulturelle og åndelige troen og praksisen til brukere og deres familier
3. Skreddersyr tjenester og støtte for å imøtekomme preferansene og de unike behovene til brukere og deres familier
4. Bruker tilnærminger som samsvarer med brukeres preferanser og behov

05

Støtter gjenopprettingsplanlegging på en ikke-direktiv måte

1. Hjelper og støtter brukere til å sette seg mål og drømme om fremtidige muligheter
2. Foreslår strategier for å hjelpe en brukere med å utføre oppgaver eller nå mål
3. Oppmuntrer brukere til å anvende beslutningsstrategier når de velger tjenester
4. Hjelper brukere til å fungere som medlemmer av behandlingsteamet
5. Hjelper brukere med å utføre konkrete oppgaver og nå mål
6. Oppmuntrer

06

Formidler kontakt til ressurser, tjenester og støtte

1. Utvikler og vedlikeholder oppdatert informasjon om ressurser og tjenester i lokalsamfunnet
2. Hjelper brukere med å undersøke, velge og bruke nødvendige og ønskede ressurser og tjenester
3. Hjelper brukere med å finne og bruke helsetjenester og støtteordninger
4. Deltar i fellesskapsaktiviteter med brukere når de ber om det
5. Oppmuntrer til utforskning og utøvelse av samfunnsroller ved å utvikle et ressursnettverk
6. Bistår brukere med å finne ressurser i sitt eget nettverk, inkludert penger, bolig, utdanning og helsetjenester

07

Gir informasjon om ferdigheter knyttet til helse, velvære og tilfriskning

1. Fremmer velvære, tilfriskning og støtte til tilfriskning overfor brukere
2. Veileder brukere om hvordan de kan få tilgang til behandling og navigere i omsorgssystemene
3. Veileder brukere i ønskede ferdigheter og strategier
4. Fremmer tilfriskning og støtte til tilfriskning overfor familiemedlemmer og andre støttende personer

08

Hjelper brukere med å håndtere kriser

1. Gjenkjenner tegn på nød og trusler mot sikkerheten blant brukere og i deres omgivelser
2. Gir trygghet til brukere i nødsituasjoner
3. Bestreber seg på å skape trygge rom i møte med brukere
4. Tar grep for å håndtere kriser ved å bruke kunnskap om lokale ressurser, behandling, tjenester og brukeres støttepreferanser
5. Hjelper brukere med å utvikle kriseforebyggende verktøy

09 Kommuniserer verdier

1. Bruker et respektfullt, personsentrert og recovery-orientert språk i skriftlig og muntlig kommunikasjon med brukere, familiemedlemmer, samfunnsmedlemmer og andre.
2. Lytter til andre med nøye oppmerksomhet på innholdet og følelsene som kommuniseres
3. Klargjør sin forståelse av informasjon når de er i tvil om hva den betyr
4. Dokumenterer informasjon i henhold til behandlingsretningslinjene
5. Følger lover og regler om taushetsplikt og respekterer andres rett til privatliv
6. Viser forståelse for brukeres opplevelser og følelser
7. Anerkjenner og responderer på kompleksiteten og det unike ved hver enkelt brukers tilfriskningsprosess

10 Støtter samarbeid og teamarbeid

1. Samarbeider med andre kolleger for å forbedre tilbudet av tjenester og støtte
2. Engasjerer tjenesteytere i psykisk helse- og rustjenester for å møte brukeres behov
3. Samordner og samarbeider med relevant helsepersonell, familiemedlemmer eller andre medlemmer av lokalsamfunnet eller naturlige støttegrupper for å fremme velvære og styrke mulighetene for brukere
4. Bestreber seg på å løse konflikter i relasjoner med brukere og andre i sitt deres nettverk
5. Formidler sine synspunkter i samarbeid med kolleger

11 Fremmer lederskap og påvirkningsarbeid

1. Bruker kunnskap om relevante rettigheter og lover slik at brukeres rettigheter blir respektert
2. Er talsmann for brukeres behov og ønsker i behandlingsmøter, i lokalsamfunnet, i bosituasjonen og overfor familien
3. Bruker kunnskap om juridiske ressurser og interesseorganisasjoner til å lage en plan for påvirkningsarbeid
4. Deltar i arbeidet med å eliminere fordommer og diskriminering mot mennesker med atferdsvansker og deres familier
5. Oppmuntrer brukere til å holde seg friske og til å benytte seg av støttetjenester
6. Deltar aktivt i arbeidet med å forbedre organisasjonen
7. Opprettholder engasjement og involvering i fagfellesskap/profesjonsfellesskap
8. Søker og identifiserer troverdig informasjon fra ulike ressurser

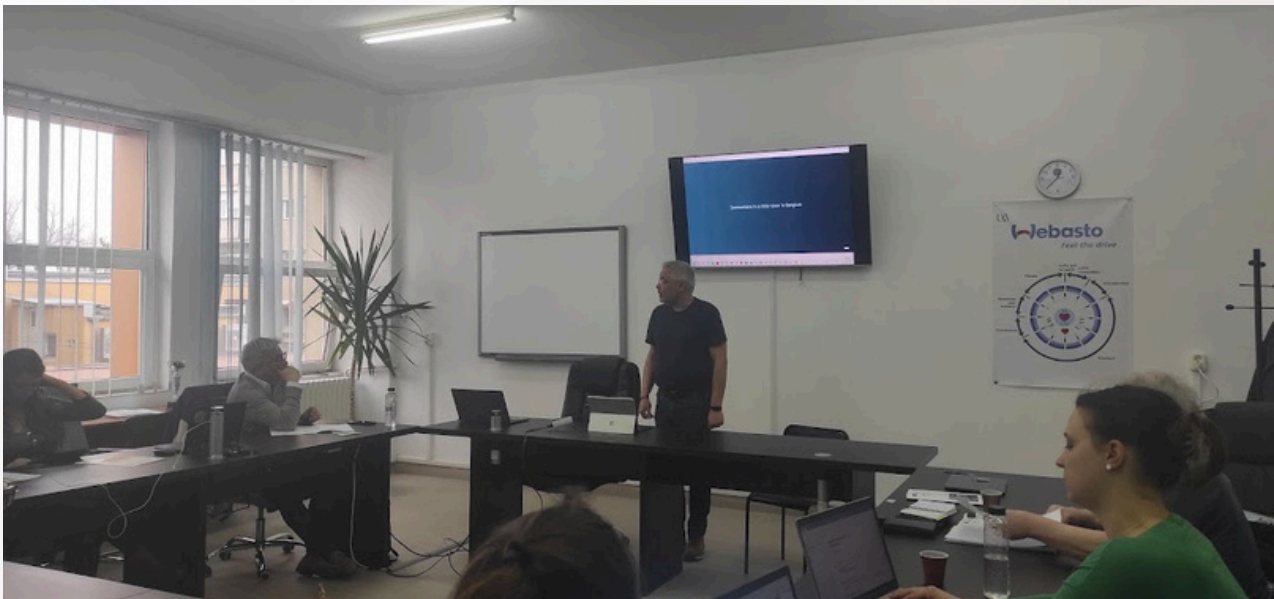
12 Fremmer faglig utvikling

1. Erkjenner grensene for egen kunnskap og søker hjelp fra andre når det er nødvendig
2. Bruker veiledning (refleksjon) effektivt ved å overvåke seg selv og sine relasjoner, forberede seg til møter og engasjere seg i problemløsningsstrategier sammen med veileder (mentor eller kollega).
3. Reflekterer over egen personlige motivasjon, vurderinger og følelser som kan aktiveres av likepersonsarbeidet, gjenkjenne tegn på mistriivsel og vite når man bør søke støtte
4. Søker muligheter for å øke kunnskapen og ferdighetene i likepersonsarbeid
5. Forstår jobben som en måte å ha en rolle i samfunnet og ta ansvar overfor andre, noe som er grunnlaget for medborgerskap
6. Fremmer egen faglig utvikling og velferd

Sammenligning av Peer Support Worker-kompetanse (PSW-kompetanse = kompetansen til erfaringskonsulenter) med kompetanse i sosialt arbeid (SW-kompetanse)

Rammeverket for Peer Support Workers (PSW) i PAT-prosjektet er utviklet ved hjelp av modifikasjoner av rammeverket som er utviklet av Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA) i USA. I utviklingen av PSW-rammeverket i PAT-prosjektet har partnere fra Belgia, Romania, Tyskland, Norge, Spania, Frankrike og Canada deltatt. De samme partnerne har videre bidratt ved å samle inn lister over kompetanse i sosialt arbeid fra hvert av partnerlandene. Disse listene ble slått sammen til ett dokument ved å fremheve og presentere til sammen åtte kategorier som var felles for dem, før de ble sammenlignet med PSW-kompetansene.

Når man gjør slike sammenligninger, er det viktig å understreke de spesifikke egenskapene til PSW. Man kan si at den ansatte er "en del av omsorgsteamet, men ikke en omsorgsperson". Dette peker på komplementariteten i likepersonsarbeidets tilnærming, og understreker det faktum at han eller hun ikke befinner seg på samme "sted" som omsorgsgiveren, særlig når det gjelder begrepene erfaringskunnskap og tilfriskning. Likepersonsarbeidets verdi kommer til syne når det utfyller de andre profesjonene i et team.

Tekstens struktur viser følgende:

- 1) hvordan de mest fremtredende aspekter ved kompetansene til sosialarbeidere overlapper med erfaringskonsulenters kompetanse
- 2) der det er liten grad av overlapp, og
- 3) elementer hvor det er tydelig inkorporert in erfaringskonsulenters kompetanserammeverk

Overlapping mellom SW-kompetanse og PSW-kompetanse

PPSW-kompetansen har ikke eksplisitt identifisert ferdighetene til å kunne identifisere, reflektere over og håndtere etiske spørsmål i sin tjenesteyting, slik som i SW-kompetansen. Det som kan ses på som delvis overlappende, er punktet i kategori IX (pkt. 5): *følger lover og regler om taushetsplikt og respekterer andres rett til privatliv*. Videre er det en felles kompetanse hos erfaringskonsulenter og sosialarbeidere at de er opptatt av støtte og betydningen av formelle og uformelle samtaler med de menneskene de støtter. Ferdighetene til å kunne samhandle både tverrfaglig og tverrprofesjonelt, slik de kommer til uttrykk i SW-kompetansene, kan gjenfinnes i flere av punktene i kategori X i PSW-kompetansene: *Støtter samarbeid og teamarbeid*.

Å ha grunnleggende kompetanse i kommunikasjon og veiledning overfor pasienter og pårørende, slik det står i SW-kompetansene, er overlappende med overskriften i kategori IX: *Kommuniserer verdier* i PSW-kompetansene. I tillegg har denne kategorien punkter som dekker spesielle emner som recoveryorientert og personsentrert språk, noe som ikke er innebygd i SW-kompetansene.

Å kunne tilegne seg ny kunnskap og foreta faglige vurderinger, beslutninger og handlinger i henhold til kunnskapsbasert praksis er fremhevet blant SW-kompetansene. Selv om kunnskapsbasert praksis er mindre utbredt i recoveryorienterte tjenester sammenlignet med tradisjonell tjenesteyting, inneholder PSW-kompetansene punktet: *Søker muligh* Dette er skrevet for å spesifisere hvordan erfaringskonsulenter kan

fremme sin egen faglige utvikling. Har kunnskap om inkludering, likestilling og ikke-diskriminering for å kunne bidra til i eter for å øke kunnskap og ferdigheter i likemannsarbeid (kategori XII, pkt. 4). keverdige tjenester for alle grupper i samfunnet, understrekes i SW-kompetansene. Dette punktet kan ses på som overlappende med: delta i arbeidet med å eliminere fordommer og Ådiskriminering (kategori XI, pkt. 4) i PSW-kompetansene.

Å kunne evaluere effekten av arbeidsprogrammer i sosialt arbeid er uttrykt i SW-kompetansene. Til sammenligning uttrykker PSW-kompetansene: *deltar aktivt i arbeidet med å forbedre organisasjonen* (kategori XI, pkt. 6) mer eller mindre de samme intensjonene. Men det må tas i betraktning at evaluering oftere, men ikke nødvendigvis, må være en forutsetning for å forbedre tjenestene.

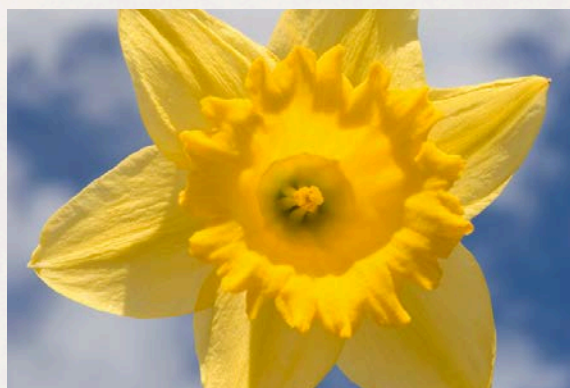

Svak overlapping mellom SW-kompetanse og PSW-kompetanse

*Å ha kunnskap om sosiale problemer, som omsorgssvikt, vold, misbruk, rusmiddelbruk og sosioøkonomiske problemer, og være i stand til å identifisere og følge opp mennesker med slike problemer, som er oppført i SW-kompetansene, kommer bare delvis til uttrykk i PSW-kompetansene. De sosiale aspektene ved likepersonsarbeid synes å være mindre fremhevet i PSW-kompetansene enn i sosialt arbeid, men en viss grad av overlapping finnes i følgende: *innsats for å eliminere fordommer og diskriminering* (kategori XI, pkt. 4) og *å ha en rolle i samfunnet og påta seg ansvar overfor andre* (kategori XII, pkt. 5).*

Ferdighetene til å forstå sammenhengen mellom helse, utdanning, arbeid og levekår for å kunne fremme offentlig helse og arbeidsinkludering, slik det kommer til uttrykk i SW-kompetansene, er bare delvis overlappende med PSW-kompetansene. Hovedforskjellen er at kategori VI i PSW-kompetansene, som dekker koblinger til ressurser, tjenester og støtte, ikke spesifikt nevner arbeidsinkludering som et tema.

Elementer som utelukkende inngår i PSW-rammeverket

Den største forskjellen mellom de to kompetanseverkene er den fremtredende bruken av recovery-begrepet i flere av kategoriene i PSW-kompetansene (kategori I, III, V, VII, IX og XI), noe som ikke brukes i SW-kompetansene. Dette skyldes sannsynligvis at recovery er et begrep som hovedsakelig stammer fra psykisk helse- og rusfeltet, og at sosialt arbeid har et bredere fokus i tjenesteleveransen. Likevel er det viktig å merke seg at: 1) mobiliseringen av erfaringsbasert kunnskap om sykdom kan ses på som en utvidelse av recovery-begrepet, og 2) at rollen som formidler som sosialarbeideren kan spille mellom omsorgsteamet og personen som får omsorg.

Forståelse av personlige, åndelige og kulturelle verdier som er oppført i PSW-kompetansene, (kategori IV, pkt. 2), er ikke formulert i SW-kompetansen. Dette kan forklares med likepersonarbeidets natur, der de personlige og mellommenneskelige aspektene er viktige fordi disse tjenestene er basert på levd erfaring.

